

Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy
(Coleoptera) Zachodniej Polski.
Część 19. Tenebrionidae: Alleculinae.

Contributions to the knowledge of the beetle distribution
in Western Poland.
Part 19. Tenebrionidae: Alleculinae.

Marek BUNALSKI¹, Szymon KONWERSKI², Marek PRZEWOŹNY³,
Rafał RUTA⁴, Roman WĄSALA¹

¹Katedra Entomologii i Ochrony Środowiska, Wydział Ogrodnictwa i Architektury
Krajobrazu UPP, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań, marek.bunalski@up.poznan.pl

²Zbiory Przyrodnicze, Wydział Biologii UAM,
ul. Umultowska 89, 61-614 Poznań; szymkonw@amu.edu.pl

³Zakład Zoologii Systematycznej, Wydział Biologii UAM,
ul. Umultowska 89, 61-614 Poznań; hygrotus@amu.edu.pl

⁴Katedra Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej, Wydział Nauk Biologicznych
UWr, ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław, scirtes@biol.uni.wroc.pl

ABSTRACT: Chorological data concerning 14 species from the subfamily Alleculinae have been presented. The species that are the most frequently observed in Western Poland are *Pseudocistela ceramoides ceramoides* (L.), *Prionychus ater* (F.), *Hymenalia rufipes* (F.), and *Isomira murina murina* (L.).

KEY WORDS: Coleoptera, Tenebrionidae, Alleculinae, Western Poland, distribution, new data.

Wstęp

Podrodzina cisawek (Alleculinae) charakteryzuje się zespołem cech morfologicznych dosyć dobrze odróżniających je od pozostałych

Tenebrionidae. Cisawki wielokrotnie zmieniały swój status, a przez znaczną część XX wieku traktowane były jako odrębna rodzina – Alleculidae. W tej randze zostały także opracowane w kluczu BURAKOWSKIEGO (1976) oraz w „Katalogu Fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1987). W literaturze krajowej zaczęły być traktowane jako podrodzina dopiero w XXI wieku (BUNALSKI i in. 2007, IWAN i in. 2012). W pierwszym tomie „Coleoptera Poloniae” zebrano dane dotyczące rozmieszczenia gatunków z podrodziny Alleculinae, opierając się zarówno na materiałach publikowanych, jak i pochodzących z kolekcji muzealnych (IWAN i in. loc.cit.).

Cel i metody

Celem niniejszego opracowania jest uzupełnienie informacji dotyczących występowania przedstawicieli podrodziny Alleculinae w zachodniej części Polski. Nowe dane pochodzą z niepublikowanych badań i obserwacji terenowych prowadzonych na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci. Dla wskazania źródła informacji zastosowano następujące oznaczenia: [MB] – Marek BUNALSKI, [PM] – Marek PRZEWOŹNY, [RR] – Rafał RUTA, [SK] – Szymon KONWERSKI. O ile nie zaznaczono inaczej osoby te były również bezpośrednimi obserwatorami.

W opracowaniu wykorzystano także materiały przekazane nam przez inne osoby, co oznaczono w tekście następującymi skrótami: A.P. – A. PRANGE, B.B.-S. – Beata BOROWIAK-SOBKOWIAK, J.M.G. – Jerzy M. GUTOWSKI, K.G. – Krzysztof GÓRECKI, L.B. – Lech BOROWIEC, M.P. – Maciej PABISIAK, M.Ś. – Marek ŚWIDURSKI, P.M. – Paweł MROWIŃSKI, P.S.– Paweł SIENKIEWICZ, P.T. – Paweł TRZCIŃSKI, R.L. – Rosław LEWANDOWSKI, R.W. – Roman WĄSALA, T.M. – Tomasz MAJEWSKI, W.K. – Wojciech KUBASIK, W.Ś. – Wojciech ŚLIWA. Wszystkim wymienionym osobom składamy serdeczne podziękowania.

W pracy zastosowano ponadto następujące skróty: ad – koło (miejscowości); cult. ex – wyhodowano z; dol. – dolina (rzeki); idem – ta sama lokalizacja; jez. – jezioro; leśn. – leśniczówka lub leśnictwo jeśli podano numer oddziału; OEPL – Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej; OOS – Obszar Ochrony Ścisłej; P.N. – Park Narodowy; rez. – rezerwat; UAM – Uniwersytet Adama Mickiewicza; UPP – Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu; urocz. – uroczysko; vic. – okolice (miejscowości); Włkp. – Wielkopolski.

Gatunki wymieniono w porządku alfabetycznym, a ich nazewnictwo przyjęto za „Catalogue of Palaearctic Coleoptera” (LÖBL i SMETANA 2008). Zastosowano taki sam zakres terytorialny jak w poprzednich

opracowaniach tego cyklu, a podział zoogeograficzny oparto na „Katalogu Fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1987). Kwadraty UTM w obrębie regionów uporządkowano alfabetycznie.

Wyniki

Poniżej przedstawiono informacje dotyczące występowania w zachodniej Polsce 14 gatunków z rodziny Alleculinae.

Allecula (Allecula) morio (FABRICIUS, 1787)

Pobrzeże Bałtyku: VV56 Karsibór ad Nowe Warpno, 4 VIII 2011, 1 ex., tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB].

Pojezierze Pomorskie: VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 5-23 VI 2008 (2 exx.), 22 VIII 2016 (1 ex.), 11-29 VII 2018 (3 exx.), 2 VIII 2018 (1 ex.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; VU72 Kostrzyn, 17 V 2014, 1 ex., tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU16 Moczydło ad Barlinek: 11-16 VII 2014 (1 ex.), 13 VIII 2014 (1 ex.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WT35 Zielona Góra-Racula, 9 VIII 2014, 1 ex. [PM]; WU72 Chalin ad Sieraków, 16-18 VII 2010, 1 ex., tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.L. [MB]; XT09 leśn. Woźniki ad Dakowy Mokre, 10 VII 2007, 1 ex., pod korą starego dębu [MB]; XT36 Międzychód, 1-9 VIII 2009 (2 exx.), tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; XT38 Rogalin: 29/30 VI 2006 (8 exx.), 1 VII 2009 (5 exx.), 3 VII 2009 (4 exx.), 22 VII 2015 (1 ex.) [PM]; XT61 Ruda Miłicka, 17-27 VII 1991, 6 exx., leg. L.B. [RR]; XT77 Śmiełów vic., 7 VII 2007, 1 ex., dol. rzeki Lutyni, pod korą starego dębu [MB]; XT56 Mchy ad Książ Wlkp., 12 VII 2006, 12 exx., przy świetle, na suchych pniach grabowych [MB]; XU04 rez. „Świetlista Dąbrowa” ad Obrzycko, 18 VII 2007, 13 exx., wieczorem na korze próchniejącego dębu [MB]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 28 VII 2008, 11 ex., przyziemna dziupla w starym dębie, w pułapki ziemnie [MB]; XU20 Poznań-Ogrody: 29-30 VII 2008 (1 ex.), 6-28 VIII 2009 (2 exx.), 17 VI 2011 (1 ex.), 10 V–17 VI 2012 (3 exx.), 22-23 V 2014 (2 exx.), 25-27 V 2018 (1 ex.), 26 VII 2018 (1 ex.) – ogród UPP, samołówka świetlna [MB]; XU32 leśn. Rakownia ad Bolechowo, 6 VI 2011, 1 ex., tereny leśne, samołówka świetlna, leg. W.Ś. [MB].

Dolny Śląsk: BA98 Zdieszowicki Łęg, 16 VII 2016, 1 ex. [RR]; XS46 Wrocław-Karłowice, 15 VII 2013, 1 ex., do światła [RR].

Gatunek związany rozwojowo z przegrzybiałym drewnem liściastym i murszem wypełniającym dziuple starych drzew. Chrząszcze wykazują aktywność zmierzchowo-nocną i pozytywnie reagują na przynętę świetlną. W zachodniej części kraju jest to gatunek szerzej rozmieszczony niż wynikało to z dotychczasowych doniesień.

Allecula (Allecula) rhenana BACH, 1856

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VT83 Jezioro Wysokie ad Gubin, 21-22 VIII 2011, 1 ex., OEPL, samolówka świetlna, leg. P.M. [SK].

Biologią przypomina poprzedni gatunek, jednak ze względu na większe wymagania termiczne i wilgotnościowe spotykana jest znacznie rzadziej. W zachodniej części kraju znany z zaledwie kilku stanowisk zlokalizowanych na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej.

Cteniopus (Cteniopus) sulphureus (LINNAEUS, 1758)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VU71 Górzycza, 27 VI 2010, 1 ex., kseroterm [RR]; VU82 Słońsk, 18-19 VI 2013, 1 ex., Stacja Pomp 2, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; XT29 Wiry ad Poznań, 30 VI 2006, 1 ex., miedza śródpolna, w żółte miski, leg. B.B.-S. [MB]; XT38 Rogalin: 29 VI 2006 (2 exx.), 20 VII 2016 (1 ex.) [PM]; XT77 Czeszewo vic., 17 VII 2007, 11 ex., starorzecze Warty, na kwiatach *Sium latifolium* [MB, PM]; XT78 Czeszewo vic., 2 VII 2007, 1 ex., urocz. „Warta”, na kwitnących baldachach [MB]; XU02 Szamotuły, 12 VII 2017, 1 ex., stacja kolejowa, w locie [MB]; XU03 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 23 VIII 2013, 1 ex., na roślinności ruderalnej [MB]; XU13 Jaryszewo ad Obrzycko, 20 VII 2015, 1 ex., dol. Warty, łąki i nieużytki przyłesne, z roślin zielnych, traw i krzewów [MB]; XU20 Poznań, 14 VII 1997, 1 ex., „Fort IIa” [MP]; XU20 Poznań-Ogrody, 11 VII 2017, 1 ex., ogród UPP, na ziemi [MB], idem, 28 VII 2008, 1 ex., Ogród Botaniczny UAM [PM]; XU21 Poznań-Morasko, 24 VII 2008, 1 ex., wilgotna łąka, na kwiatach, leg. R.L. [MB]; XU21 Poznań-Wola, 10 VII 2017, 3 exx., stacja kolejowa, na roślinach [MB]; XU23 Oborniki, 7 VII 2017, 5 exx., „Wzgórza Bogdanowskie”, suche nieużytki, z roślin zielnych i traw [MB]; XU31 Poznań-Winogrady, 11 VII 1990, 2 exx., park „Cytadela”, z baldachów, leg. P.S. [MB]; XU31 Poznań-Umultowo, 21 VII 2009, 4 exx., urocz. „Umultowo”, łąka przyłesna, z baldachów [MB]; XU32 Biedrusko vic.: 18 VII 2011 (licznie), 17 VII 2017 (licznie) – murawy, na baldachach [SK]; XU40 Swarzędz: 13 VII 2006 (1 ex.), 25 VII 2007 (1 ex.) – brzeg

jez. Swarzędzkiego, na kwitnących baldachach [MB]; XU42 Zielonka ad Murowana Goślina, 29 VI 2013, 3 exx., łąki i zarośla nadrzeczne, z roślin zielnych i traw, leg. P.T. [MB].

Gatunek związany rozwojowo z glebami przepuszczalnymi. Postacie dorosłe odżywiają się pyłkiem kwiatowym i są często obserwowane w sąsiedztwie zbiorników i cieków wodnych. W Wielkopolsce i na Ziemi Lubuskiej gatunek nierzadki, zwłaszcza pod koniec czerwca i w lipcu.

Gonodera luperus luperus (HERBST, 1783)

Pojezierze Pomorskie: VU46 rez. „Bielinek” ad Cedynia, 23 IV 2007, 2 exx., punkt widokowy do światła, leg. W.K. [MB], idem, 3 VI 2017, 5 exx., skarpa i las na skłonie wąwozu, z roślin zielnych i traw [MB, RR]; VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 21 V 2010, 2 exx., tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.L. [MB], idem; 13 V 2012 (1 ex.), 23 V 2014 (1 ex.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WU72 Chalin ad Sieraków, 21 VI 2013, 1 ex. [PM]; XU30 Poznań-Malta, 23 IV 2015, 1 ex.[PM]; XU42 Zielonka, 7 VI 2007, 1 ex. [PM].

Gatunek związany ze świetlistymi lasami liściastymi. Postacie dorosłe wykazują aktywność zmierzchowo-nocną i pozytywnie reagują na przynętę świetlną. W zachodniej części Polski obserwowany współcześnie dosyć rzadko i nielicznie.

Hymenalia (Hymenalia) rufipes (FABRICIUS, 1792)

Pobrzeże Bałtyku: VV56 Karsibór ad Nowe Warpno, 9 VIII 2011, 1 ex., tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB].

Pojezierze Pomorskie: VU45 Stary Kostrzynek, 7 VII 2009, 2 exx., murawa ostnicowa, w pułapki ziemne, leg. P.S. [MB]; VU45 rez. „Wrzosowiska Cedyńskie” ad Cedynia, 28 VI 2010, 1 ex. [RR]; VU46 rez. „Bielinek” ad Cedynia, 3 VI 2017, 1 ex. [RR]; VU54 Czelin ad Mieszkowice: 29 VI 2009 (4 exx.), 9-22 VII 2009 (31 exx.), 28 VII – 1 VIII 2009 (14 exx.), 20 VIII – 15 IX 2010 (2 exx.), 30 VI–5 VII 2013 (8 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 12 VIII 2007 (1 ex.), 21 VI–7 VII 2008 (34 exx.), 20-28 VII 2008 (33 exx.), 30 VII–3 VIII 2008 (55 exx.), 10-30 VIII 2008 (12 exx.), 1-15 VII 2009 (30 exx.), 10-29 VI 2010 (27 exx.), 2-26 VII 2010 (38 exx.), 16-29 VI 2011 (9 exx.), 1-20 VII 2011 (28 exx.), 2-19 VIII 2011 (12 exx.), 18 IX 2011 (2 exx.), 10-22 VI 2013 (4 exx.), 10-17

VII 2013 (8 exc.), 24 VI–5 VII 2014 (17 exx.), 11-30 VII 2014 (20 exx.), 17 VII 2015 (10 exx.), 23 VI– 28 VII 2016 (183 exx.), 13-30 VIII 2016 (3 exx.), 21 V 2018 (1 ex.), 9-29 VI 2018 (55 exx.), 7 VII–8 VIII 2018 (17 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; VU71 rez. „Pamięcin” ad Górzycyca, 2 VII – 1 VIII 2009, 1 ex., murawa ostnicowa w pułapki ziemne, leg. P.S. [MB].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VT83 Jezioro Wysokie ad Gubin, 5 VIII 2011, 1 ex., OEPL, samołówka świetlna, leg. P.M. [MB]; WU43 Krobielewko ad Skwierzyna: 23-26 VI 2010 (21 exx.), 10-29 VII 2010 (29 exx.), 8 VII–8 VIII 2011 (9 exx.), 20 V–11 VI 2012 (18 exx.), 18-26 VII 2012 (11 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU45 Stare Kurowo: 12-20 VI 2008 (10 exx.), 29 VI–7 VII 2008 (18 exx.), 20-31 VII 2008 (24 exx.), 14 VIII 2008 (2 exx.), – samołówka świetlna [MB]; WU72 Chalini ad Sieraków: 11 VII 2010 (1 ex.), 8-10 VII 2011 (4 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.L. [MB], idem, 2 VII 2012, 1 ex. [PM]; XT29 Komorniki ad Poznań, 12 VII 2010, 1 ex., samołówka świetlna przy domu, leg. W.K. [MB]; XT36 Międzychód: 6 VII 2008 (3 exx.), 5 VI 2009 (2 exx.), 5-9 VII 2009 (2 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 4 VII 2013, 2 exx., tereny leśne, otrząsanie z drzew i krzewów [MB]; XU32 Zawarcie ad Skwierzyna: 3 VI 2009 (1 ex.), 16 VII 2009 (2 exx.), 28 VII 2010 (1 ex.), 11 VII 2011 (1 ex.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB].

Chrzążeczki występujące na stanowiskach nasłonecznionych o skąpo porośniętym podłożu. Postacie dorosłe wykazują aktywność zmierzchnocną i chętnie przylatują do światła. Aktywne latem, w zachodniej części kraju lokalnie nierzadkie.

Hymenophorus doublieri MULSANT, 1851

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XT38 Rogalin, 29/30 VI 2006, 1 ex. [PM].

Zgodnie z danymi literaturowymi gatunek rozwijający się w pniach starych, zmurszałych sosen. Z obszaru Polski podany zaledwie z kilku stanowisk. W zachodniej części kraju znany wyłącznie z okolic Rogalina.

Isomira (Isomira) murina murina (LINNAEUS, 1758)

Pobrzeże Bałtyku: VV67 Woliński P.N., 26 VI 1997, 1 ex., na trawie porastającej klify [SK].

Pojezierze Pomorskie: VU45 rez. „Wrzosowiska Cedyńskie” ad Cedyńia, 15 V – 4 VI 2009, 1 ex., wrzosowisko, w pułapki ziemne, leg. P.S. [MB]; VU45 Cedyńia, 2 VI 2017, 5 exx., suche nieużytki za cmentarzem, z roślin zielnych i traw [MB]; VU46 rez. „Bielinek” ad Cedyńia, 3 VI 2017, 3 exx., skarpa i las na skłonie wąwozu, z roślin zielnych i traw [MB, RR]; VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 5 VI 2008 (2 exx.), 21 V 2018 (1 ex.), 9 VI 2018 (2 exx.), 29 VI 2018 (1 ex.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; VU71 Laski, 14 V – 4 VI 2009, 1 ex., murawa ostnicowa, w pułapki ziemne, leg. P.S. [MB]; XV90 Samociążek ad Koronowo, 17 VI 2006, 1 ex. [SK]; XU19 Piła-Gładyszewo: 8 VI 1997 (1 ex.), 29 V 2000 (3 exx.) – na wrotyczu [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VT83 Jezioro Wysokie ad Gubin, 5 VII 2011, 1 ex., OEPL, samołówka świetlna, leg. P.M. [MB]; VU91 Ośno Lubuskie, 30 V 2011, 1 ex., dąbrowa, z roślin zielnych [MB]; WU72 Chalin ad Sieraków, 26 V 2012, 1 ex., góra „Jaskółcza Skarpa”, łąki zioło-roślowe, z roślin zielnych i traw, leg. R.L. [MB]; WU73 jez. Jaroszewskie ad Sieraków, 31 V – 9 VI 2004, 1 ex., w pułapki ziemne, leg. M.Ś. [MB]; WT75 Łupice, 6 VI 2016, 1 ex., murawa w dawnym rezerwacie [RR]; WT85 Olejnica: 7 VI 2010 (1 ex.), 8 VI 2010 (1 ex.) [PM]; XT29 Komorniki ad Poznań, 5 VI 2011, 1 ex., samołówka świetlna przy domu, leg. W.K. [MB]; XT38 Rogalin: 18 VI 2006 (1 ex.), 20 VII 2016 (1 ex.) [PM]; XU03 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 26-31 V 2008, 1 ex., grobla, z roślin zielnych [MB], idem, 16 VII 2011 (2 exx.), 10-19 VI 2012 (5 exx.), 30 VI 2012 (2 exx.) – łąki nad jeziorem, z roślin zielnych i traw [MB], idem: 8 VI 2012 (2 exx.), 4 VII 2013 (2 exx.) – tereny leśne, otrząsanie z drzew i krzewów [MB], idem: 17 VI 2012 (1 ex.), 27 VI 2014 (2 exx.) – tereny leśne, z runa i podszytu [MB], idem, 21 VI 2013, 1 ex., suche nieużytki przyleśne, z roślin zielnych i traw [MB]; XU11 Lusowo ad Poznań, 28 VI 1996, 1 ex., brzeg rowu melioracyjnego [SK]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 1 VI 2015, 3 exx., skraj lasu, z roślin zielnych, traw i krzewów [MB]; XU04 Obrzycko vic., 5-10 VI 2000, 1 ex. [SK]; XU04 Zielonagóra ad Obrzycko, 11 V 2002, 1 ex., łąka [RR]; XU04 dol. Samy ad Kobylniki, 3 VI 2015, 4 exx., łąki nadrzeczne, z roślin zielnych, traw i krzewów [MB]; XU05 Pianówka ad Czarnków, 26 V 2007, 1 ex., murawy kserotermiczne [RR]; XU18 Piła, 17 VI 1999, 1 ex., młodnik przy jez. Piaszczystym [RR]; XU19 Piła, 6 VI 2000, 1 ex., brzeg Zalewu Koszyce [RR]; XU20 Poznań-Ogrody: 26 VI 2006 (9 exx.), 6-8 VI 2014 (1 ex.), 29 V–3 VI 2018 (1 ex.) – ogród UPP, samołówka świetlna [MB]; XU23 Oborniki: 28 V 2016 (5 exx.), 9 VI 2017 (6 exx.),

7 VII 2017 (3 exx.), 16 VI 2018 (5 exx.) – „Wzgórza Bogdanowskie”, nieużytki, z roślin zielnych i traw [MB]; XU20 Poznań: 2 VII 1997 (1 ex.), 19 VI 1998 (1 ex.) – „Fort IIa” [PM]; XU30 Poznań-Miłostowo, 15-26 VI 2001, 2 exx., na oliwniku wąskolistnym [MB]; XU30 Poznań-Rataje, 15 VI 2001, 1 ex., os. Czecha [PM]; XU31 Radojewo vic.: 10 VI 1999 (1 ex.), 30 V 2000 (1 ex.) – poligon wojskowy, zarosła żarnowca [SK]; XU32 leśn. Rakownia ad Bolechowo, 6 VI 2011, 1 ex., tereny leśne, samołówka świetlna, leg. W.Ś. [MB]; XU36 Budzyń ad Chodzież, 11-19 V 2001, 1 ex., na rumianie polnym [MB]; YT03 Ociąż ad Ostrów Wlkp., 8-15 VII 1999, 1 ex., otrząsanie jabłoni [MB].

Gatunek związany z glebami ciepłymi i przepuszczalnymi, pokrytymi rzadką roślinnością. Postacie dorosłe spotykane są głównie na kwiatach. W zachodniej części kraju chrząszcz szeroko rozmieszczony, choć tworzy zwykle niezbyt liczne populacje.

Mycetochara (Ernocharis) maura (FABRICIUS, 1792)

Pojezierze Pomorskie: VU45 Cedynia, 1 VI 2017, 1 ex., „Aleja Kasztanowa”, wieczorem na korze drzewa [MB], idem, 2 VI 2017, 7 exx. [PM]; VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 22 V 2009 (1 ex.), 1-10 VI 2013 (1 ex.), 12 VI 2014 (1 ex.), 22 V 2016 (1 ex.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU78 rez. „Bagno Raczyk” ad Człopa, 29 V 2006, 1 ex. [RR]; WV91 rez. „Glinki” ad Wałcz, 8 VI 2007, 1 ex. [RR]; XV36 rez. „Bocheńskie Błoto” ad Sporysz, 26 VI 2005, 1 ex. [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WT07 Łasiczyn, 5 VI 2016, 1 ex., stare dęby [RR]; WT51 rez. „Stawy Przemkowskie” ad Przemków, 20 V 2007, 1 ex. [RR]; XT29 Wlkp. P.N., OOŚ „Kociołek”, 14 VI 2015, 1 ex. [SK]; XT38 Rogalin: 14 VI 2006 (1 ex.), 29/30 VI 2006 (1 ex.), 1 VII 2009 (1 ex.) [PM]; XT61 Ruda Milicka, 3 VIII 1982, 1 ex., leg. L.B. [RR]; XU05 Goraj ad Czarnków, 26 V 2007, 1 ex., buki [RR]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 17 VI 2007, 1 ex., uprawa leśna, w czerpak [MB]; XU20 Poznań-Ogrody: 29 V 2010 (1 ex.), 23-25 V 2014 (1 ex.), 13 V 2018 (1 ex.) – ogród UPP, samołówka świetlna [MB].

Dolny Śląsk: XS56 Wrocław-Wojnow, 31 V 2008, 1 ex. [RR].

Gatunek związany rozwojowo z suchym drewnem liściastym. Postacie dorosłe wykazują aktywność zmierzcho-noćną. W zachodniej części kraju obserwowany lokalnie i niezbyt licznie.

Mycetochara (Mycetochara) axillaris axillaris (PAYKULL, 1799)

Pobrzeże Bałtyku: CF43 Gdańsk Oliwa, VII 2013, 1 ex., opaski lepowe [RR].

Pojezierze Pomorskie: VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 24 VIII 2008 (2 exx.), 12 IX 2008 (2 exx.), 30 V 2009 (1 ex.), 8 V 2010 (1 ex.), 16 V 2011 (1 ex.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU56 Mierzęcin ad Dobiegniew, 16 VI 2006, 3 exx., stara dąbrowa, do światła, leg. W.K. [MB]; XU19 Piła-Gładyszewo, 27 V 2007, 1 ex. [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WT85 Olejnica, 9 VI 2010, 1 ex. [PM]; WU32 Zawarcie ad Skwierzyna, 7 VII 2009, 1 ex., tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU72 Chalin ad Sieraków, 5 VI 2011 3 exx. [PM]; XT29 Jezioro vic., Wlkp. P.N., 13 VI 2010, 1 ex. [SK]; XU05 Goraj ad Czarnków, 26 V 2007, 5 exx., buki [RR]; XU20 Poznań-Ogrody: 26 V–2 VI 2008 (3 exx.), 9-11 VI 2008 (2 exx.), 19-21 V 2009 (5 exx.), 25-26 V 2009 (5 exx.), 1 VII 2009 (1 ex.), 11 VI 2010 (5 exx.), 16-20 V 2011 (2 exx.), 31 V 2011 (1 ex.), 6 V 2014 (1 ex.), 26 V 2014 (1 ex.), 6-8 VI 2014 (1 ex.) – ogród UPP, samołówka świetlna [MB].

Dolny Śląsk: WS46 Skala ad Lwówek Śląski, 16 VII 2007, 1 ex. [RR].

Gatunek o aktywności zmierzchowo-nocnej, związany rozwojowo z prze-grzybiałym drewnem drzew liściastych. W zachodniej części kraju prawdopodobnie szerzej rozmieszczony, niż wynikałoby to z dotychczasowych publikacji.

Mycetochara (Mycetochara) flavipes (FABRICIUS, 1792)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WT51 rez. „Stawy Przemkowskie” ad Przemków, 20 V 2007, 1 ex. [RR]; XT61 Ruda Miłicka, 14 V 1983, 10 exx., leg. L.B. [RR]; YT05 Brudzew, 27 VI 2011, 1 ex., tereny leśne, samołówka świetlna, leg. M.P. [MB].

Bionomią przypomina pozostałych przedstawicieli rodzaju *Mycetochara*, choć jest znacznie rzadziej obserwowany niż dwa poprzednie gatunki. W zachodniej Polsce znany z nielicznych stanowisk, zgrupowanych głównie w części południowej.

Omophlus (Parmophlus) pubescens (LINNAEUS, 1767)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XU43 Skoki ad Wągrowiec, 2 V 2007, 1 ex. [PM]; XU03 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 23 VIII 2013, 1 ex., zbiorowisko roślinności ruderalnej, w czerpak [MB]; XU42 Zielonka: 2 VI 1976 (1 ex.), 4 VI 1976 (1 ex.), leg. J.M.G. [RR].

Gatunek związany z ciepłymi i przepuszczalnymi glebami, pokrytymi roślinnością trawiastą. Postacie dorosłe spotykane są zwykle na kwitnących krzewach, choć z uwagi na krótki okres pojawu obserwowane są ostatnio dosyć rzadko.

Prionychus ater (FABRICIUS, 1775)

Pojezierze Pomorskie: VU46 rez. „Bielinek” ad Cedynia: 8 VIII 2007 (1 ex.), 11 IX 2010 (1 ex.) – punkt widokowy przy „Wąwozie Markocin”, do światła, leg. W.K. / R.W. [MB]; VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 12-29 VIII 2007 (12 exx.), 23 VI–7 VII 2008 (5 exx.), 28 VII–3 VIII 2008 (13 ex.), 30 VIII–4 IX 2008 (2 exx.), 14-15 VII 2009 (6 exx.), 29 VI – 18 VII 2010 (18 exx.), 19 VI–17 VII 2011 (6 exx.), 1-14 VIII 2011 (8 exx.), 15 VII–2 VIII 2013 (11 ex.), 4 VII–4 VIII 2014 (15 ex.), 22-27 VII 2016 (29 exx.), 13 VIII–2 IX 2016 (10 ex.), 9-29 VI 2018 (15 exx.), 29 VII–2 VIII 2018 (8 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; VV56 Karsibór, 6 VIII 2014, 1 ex., tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU56 Mierzęcín vic., 6 VII 1995, 1 ex., „Wiejkowski Las”, ols, leg. P.S. [MB]; WU67 Głusko ad Dobiegniew: 27 VII 2014 (1 ex.), 10 VIII 2014 (1 ex.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; XV91 rez. „Glinki” ad Wałcz, 8 VI 2007, 1 ex. [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VT83 Jezioro Dolne, 28 VIII 2011, 1 ex. pod korą *Quercus robur* [SK]; WT21 Żagań vic., 26 VIII 2011, 1 ex., poligon wojskowy, do światła, leg. R.W. [MB]; WU32 Zawarcie ad Skwierzyna: 11 VII 2010 (1 ex.), 27 VII 2010 (1 ex.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU43 Krobielewko ad Skwierzyna: 8 VII 2011 (2 exx.), 5-7 IX 2011 (2 exx.), 26-28 VII 2012 (7 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU72 Chalin ad Sieraków, 26-28 VIII 2011, 1 ex., tereny leśne, do światła, leg. R.L. [MB], idem: 19 VI 2013 (1 ex.), 1 VII 2015 (1 ex.) [PM]; XT29 Komorniki ad Poznań: 26 VI 1994 (1 ex.), 20 VI 2002 (1 ex.), 12-20 VII 2010 (2 exx.), 26 VIII 2013 (1 ex.) – samołówka świetlna, leg. W.K. [MB, SK]; XT36 Międzychód, 8 VI 2008 (1 ex.), 4 VII 2008 (2 exx.), 9-15 VIII 2008 (2 exx.), 19-27 VIII 2008 (11 exx.), 22-27 VII 2009 (2 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; XT38 rez. „Krajkowo” ad Mosina, 20 VI 2007, 1 ex., las łęgowy, pod odstającą korą dębu [MB], idem: 20 VI 2007 (1 ex.), 13 IX 2007 (1 ex.) [PM]; XT39 Rogalin ad Mosina, 29 VI 2006, 1 ex., na pniu dębu [SK], idem: 29/30 VI

2006 (1 ex.), 1 VII 2009 (1 ex.) [PM]; XT56 Mchy ad Książ Wlkp., 12 VII 2006, 3 exx., przy świetle na suchych pniach grabowych [MB]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, cult. ex larva: 20 X 2006 – 14 IV 2007, 2 exx., larwy pod korą złamanej gałęzi dębu [MB], idem, 30 VII 2008, 1 ex., tereny leśne, z roślin zielnych [MB]; XU20 Poznań-Ogrody: 20-26 VI 2006 (3 exx.), 7-9 VII 2006 (2 exx.), 6 VII 2008 (1 ex.), 7-16 VI 2011 (2 exx.), 28 VII 2013 (1 ex.), 10-11 VII 2018 (2 exx.), 24-30 VII 2018 (2 exx.) – ogród UPP, samolówka świetlna [MB]; XU30 Poznań-Piątkowo, 16 VII 2007, 1 ex., leg. A. P. [MP]; XU31 Poznań-Umultowo, 16 V 2015, 1 ex., w budynku Wydziału Biologii UAM [PM].

Gatunek związany rozwojowo ze zmurszałym drewnem drzew liściastych, zwłaszcza dębów. Postacie dorosłe wykazują aktywność zmierzchowo-nocną i chętnie przylatują do światła. Szeroko rozprzestrzeniony na niżu zachodniej części Polski i często obserwowany w okresie letnim.

Prionychus melanarius (GERMAR, 1813)

Pojezierze Pomorskie: VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 30 VI 2014 (1 ex.), 27 VII 2014 (1 ex.), 17 VII 2015 (1 ex.), 1 VIII 2018 (2 exx.) – tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; VV54 Mszczuję ad Nowe Warpno, 11 VIII 2008, 1 ex., samolówka świetlna na skraju wsi [MB]; WU78 Człopa, 8 VIII 2013, 1 ex., nad jez. Młyńskim [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VT83 Jezioro Wysokie ad Gubin: 21-22 VIII 2011 (1 ex.), 26-27 VIII 2011 (1 ex.) – OEPL, samolówka świetlna, leg. P.M. [SK]; VT95 rez. „Dębowiec” ad Gubin, 25 VI 2011, 1 ex., dąbrowa, pod korą pniaka dębowego [SK]; XU03 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 28 VIII 2012, 1 ex., tereny leśne, do światła [MB]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 10 VIII 2008, 1 ex., tereny leśne [MB].

Zbliżony bionomią do poprzedniego gatunku, choć wymaga prawdopodobnie siedlisk suchszych i cieplejszych. W zachodniej części kraju obserwowany znacznie rzadziej i zwykle pojedynczo.

Pseudocistela ceramboides ceramboides (LINNAEUS, 1758)

Pobrzeże Bałtyku: VV77 Woliński P.N., 15 VI 2012, 1 ex., „Wzgórze Gosań”, samolówka świetlna na skarpie leg. R.W. [MB].

Pojezierze Pomorskie: VU54 Czelin ad Mieszkowice: 17-19 VI 2009 (2 exx.), 11 VI 2010 (1 ex.), 13 VI 2013 (6 exx.) – tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 26 V – 8 VI 2008 (73 exx.), 21-29 VI 2008 (7 exx.), 1-20 VII 2008 (12 exx.),

9-24 VIII 2008 (11 exx.), 4-12 IX 2008 (25 exx.), 22 V – 6 VI 2009 (11 exx.), 15-16 VI 2009 (4 exx.), 17 VII 2009 (1 ex.), 10-21 VI 2010 (60 exx.), 2-11 VII 2010 (34 exx.), 26 VII 2010 (2 exx.), 16-28 V 2011 (15 exx.), 1-29 VI 2011 (121 exx.), 14-17 VII 2011 (6 exx.), 19 VIII – 18 IX 2011 (4 exx.), 23-28 V 2012 (10 exx.), 1-25 VI 2013 (79 exx.), 22 V – 12 VI 2014 (28 exx.), 24 VI – 7 VII 2014 (6 exx.), 22-25 V 2016 (11 exx.), 5-14 VI 2016 (53 exx.), 26 VI – 12 VII 2016 (8 exx.), 21 V – 16 VI 2018 (82 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; VV54 Mszczuje ad Nowe Warpno, 11 VII 2008, 1 ex., samołówka na skraju wsi, leg. R.W. [MB]; WU16 leśn. Moczydło ad Barlinek: 11-16 VII 2014 (1 ex.), 11-21 V 2016 (3 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU56 Mierzęcín ad Dobiegniew, 15-17 VI 2006, 9 exx., dąbrowa, do światła, leg. W.K. [MB].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VT83 Jezioro Wysokie ad Gubin, 30 V 2011, 18 exx., OEPL, samołówka świetlna, leg. P.M. [MB]; VT95 rez. „Dębowiec” ad Gubin, 31 V 2011, 1 ex., dąbrowa, z roślin zielnych i krzewów [MB]; Kamionki, 24 V – 7 VI 2018, 3 exx., samołówka świetlna, leg. K.G. [MB]; VU82 Słońsk, 9 VI 2013, 1 ex., Stacja Pomp 2, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; VU91 Ośno Lubuskie vic., 30 V 2011, 3 exx., dąbrowa, do światła [MB]; WT06 Chyże-Gostchorze, 5 VI 2016, 1 ex., dąbrowa [RR]; WT85 Olejnica: 7 VI 2010 (1 ex.), 8 VI 2010 (4 exx.), 9 VI 2010 (1 ex.) [PM]; WT95 leśn. Krzyżowiec ad Włoszakowice, 9 VI 2014, 1 ex. [PM]; WU32 Zawarcie ad Skwierzyna: 20 V 2009 (1 ex.), 17-29 VI 2010 (13 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU43 Krobielewko ad Skwierzyna: 20-21 V 2009 (2 exx.), 5-26 VI 2010 (9 exx.), 10 VII 2010 (2 exx.), 31 V – 8 VI 2011 (11 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU45 Stare Kurowo, 29 V – 17 VI 2008, 4 exx., samołówka świetlna [MB]; WU72 Chalin ad Sieraków: 11-13 VI 2010 (1 ex.), 21 V 2011 (8 exx.), 16 VI 2011 (2 exx.), 8-10 VII 2011 (3 exx.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. R.L. [MB], idem: 5 VI 2011 (15 exx.), 21 VI 2013 (1 ex.), 26 VI 2015 (1 ex.) [PM]; XT29 Trzebaw ad Poznań, 26 VI 2006, 1 ex., zadrzewienia śródpolne, w żółte miski, leg. P.T. [MB]; XT29 Komorniki ad Poznań: 20 VI 2002 (2 exx.), 5 VI 2011 (6 exx.) – samołówka świetlna, leg. W.K. [MB]; XT29 Wlkp. P.N., 7 VI 2008, 1 ex., OOS „Grabina Wodziczki” [SK]; XT36 Międzychód: 8 VI 2008 (8 exx.), 23-25 V 2008 (8 exx.), 4 VII 2008 (2 exx.), 24 V 2009 (1 ex.), 4-5 VI 2009 (13 exx.) – samołówka świetlna [MB]; XT38 rez. „Krajkowo” ad Mosina, 20 VI 2007, 1 ex., las łęgowy, pod odstającą korą dębu [MB];

XT38 Rogalin, 29/30 VI 2006, 1 ex. [PM]; XU03 dol. Samy ad Szamotuły, 21 VI 2009, 1 ex., łąki nadrzeczne, z roślin zielnych i traw [MB]; XU04 Obrzycko, 13-14 VI 2000, 1 ex., do światła [MP]; XU05 Goraj vic., 26 V 2007, 1 ex., polna droga [RR]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, cult. ex larva 20 X 2006 – 14 IV 2007, 2 exx., larwy pod korą złamanej gałęzi dębu [MB], idem: 26 V 2007 (3 exx.), 1 VII 2015 (1 ex.) – uprawa leśna, na słupkach ogrodzeniowych [MB], idem, 2 VI 2007, 2 exx., poręba, z dębów [MB], idem, 26-31 V 2008, 2 exx. [MB], idem, 22 VI 2008, 1 ex., z roślin zielnych [MB], idem, 7 VI 2008, 2 exx., tereny leśne, z roślin zielnych [MB], idem, 24 V 2014, 1 ex. tereny leśne, otrząsanie z drzew i krzewów [MB]; XU20 Poznań-Ogrody: 18 VI 2002 (1 ex.), 9-11 VI 2006 (1 ex.), 20 VI 2007 (1 ex.), 18-20 V 2018 (1 ex.) – ogród UPP, samołówka świetlna [MB]; XU28 Kaczory ad Prawomyśl, 4 VI 2008, 1 ex., samołówka świetlna [MB]; XU32 leśn. Rakownia ad Bolechowo: 3-14 VI 2011 (6 exx.), 25-30 VI 2013 (1 ex.) – tereny leśne, samołówka świetlna, leg. W.Ś. [MB]; XU51 Góra ad Promno, 5 VII 2010, 1 ex., do światła, leg. R.W. [MB].

Gatunek związany rozwojowo z martwicami drzew liściastych i iglastych. Postacie dorosłe wykazują aktywność zmierzchowo-nocną i często przylatują do światła. Gatunek szeroko rozprzestrzeniony w zachodniej Polsce, gdzie tworzy lokalnie bardzo liczne populacje.

Podsumowanie

Analiza zaprezentowanego materiału oraz danych katalogowych (IWAN i in. 2012) pozwala stwierdzić, że Alleculinae stanowią w zachodniej Polsce grupę o stosunkowo dobrze poznanym rozmieszczeniu. Rzadkość wykazywania niektórych gatunków spowodowana jest najczęściej ich preferencjami siedliskowymi (stenotopowość) lub/i behawiorem (aktywność zmierzchowo-nocna), utrudniającymi ich obserwację. W przypadku najrzadziej obserwowanego gatunku, jakim jest *Hymenophorus doublieri* MULS., w grę wchodzi również bardzo krótki okres pojawu imagines.

Warto odnotować, że tereny położone bliżej ośrodków akademickich lub intensywniej eksplorowane są zwykle lepiej rozpoznane pod kątem faunistycznym, co zmienia nieco rzeczywisty obraz rozmieszczenia poszczególnych gatunków.

SUMMARY

The analysis of the demonstrated material and catalogue data (IWAN & all. 2012) allows to ascertain that the Alleculinae is a subfamily with a relatively well-researched distribution in Western Poland. The rarity of records for some of the species is mostly caused by their habitat preferences (stenotopicity) and/or behaviour (dusk-night activity), which hinders observation. As for the least rarely observed species, that is *Hymenophorus doublieri* MULS, it is a very brief occurrence of imagines that accounts for that.

It should be taken into consideration that the areas situated closer to academic institutions or those that are more intensively explored are usually better researched in terms of fauna, which changes slightly an actual image of distribution for particular species.

PIŚMIENNICTWO

- BUNALSKI M., KONWERSKI SZ., PRZEWOŹNY M., RUTA R. 2007: Nowe dane o rozmieszczeniu chrząszczy z rodziny czarnuchowatych (Coleoptera: Tenebrionidae) na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej. Cz. I: Cisawki (Alleculinae). *Wiadomości Entomologiczne*, **26** (2): 69-78.
- BURAKOWSKI B. 1976: Rozmiazgowate – Phythidae. Omiękowate – Lagriidae. Cisawkowate – Alleculidae. *Klucze do oznaczania owadów Polski*, XIX, **88-90**: 1-76.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1987: Cucujoidea, część 3. *Katalog Fauny Polski*, XXIII, **14**: 1-309.
- IWAN D., KUBISZ D., TYKARSKI P. 2012: Coleoptera Poloniae: Tenebrionoidea (Tenebrionidae, Boridae). Critical checklist, distribution in Poland and meta-analysis. University of Warsaw – Faculty of Biology, Natura Optima Dux Foundation, Warszawa. 480 ss.
- LÖBL I., SMETANA A. (red.) 2008: Catalogue of Palearctic Coleoptera. Volume 5. Tenebrionoidea. Apollo Books, Stenstrup. 670 ss.